

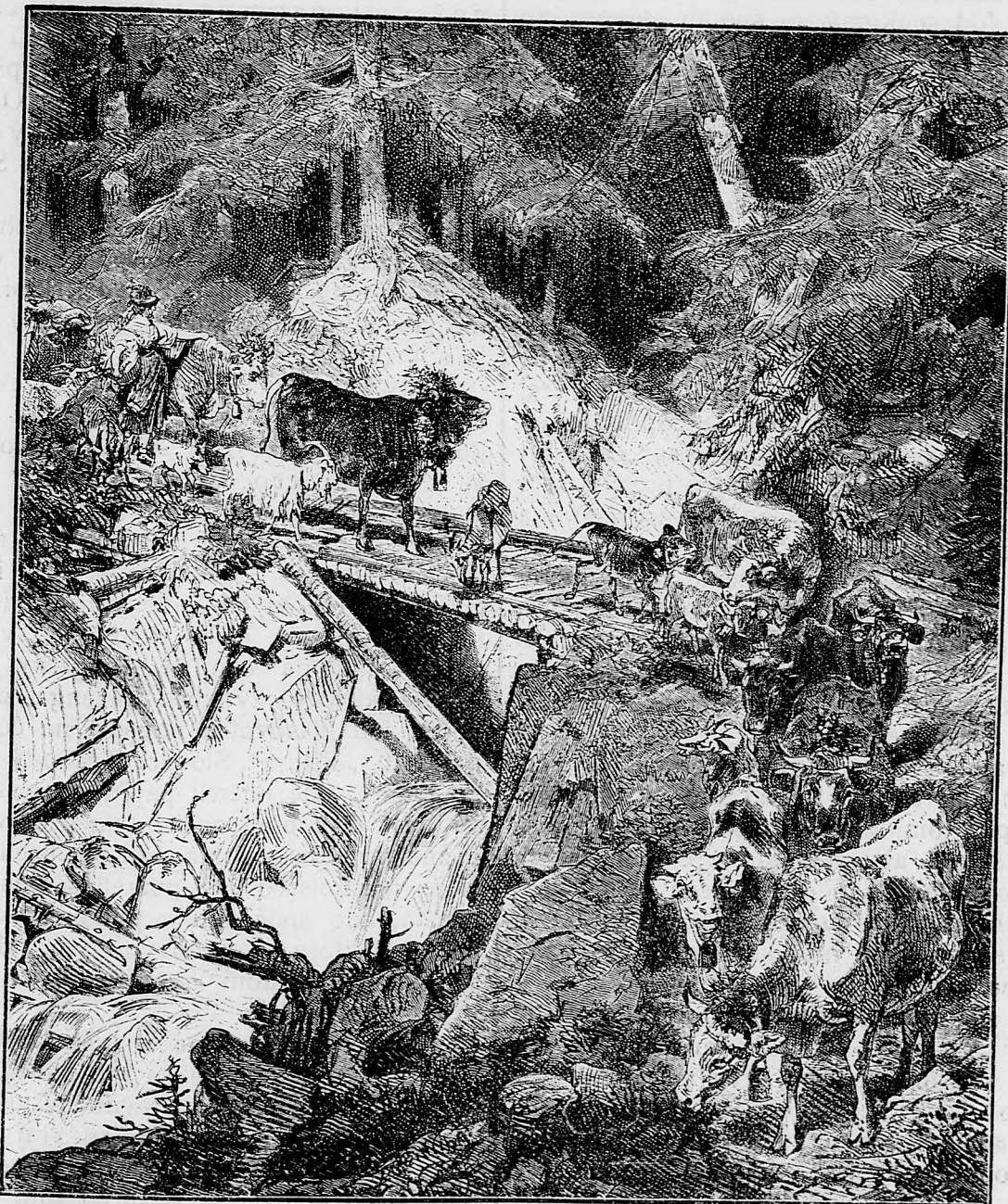
KREŠTAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:
 Na celý rok . . . . . 2 zl. — kr.
 Na pol roka . . . . . 1 > — >
 Na štvrt roka . . . . . — > 60 >
 Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:
MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a **GERHARD NÉMETH.**
 Hlavný spolupracovník:
FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
 VIII. ker., Práter-úlica 44.
 sem sa majú posielat predplatky, jako i do-
 pisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku
 je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Na holiach.

Slováci na výstave.

Liberálni svobodári veľmi pýšia sa, že podarilo sa im i Slovákov dopratať na peštiansku výstavu. Zvláštne verný synáčok liberálov, „Opravdový Kresťan“ skoro z kože vyskočil od radosti, keď pánom slúžnym a notárom peknými, sladkými rečičkami a sľubmi pošastilo sa nahovoriť Slovákov od Trnavy a od Trenčína, aby „vyleteli“ si výstavu pozrieť a tam sa „pokochať“.

Nikto nesmie proti tomu dačo namietat, keď dobrý ľud slovenský slušným, čestným spôsobom zabavuje sa. I proti tomu nesmieme nič povedať, keď zabavuje sa na peštianskej výstave ten, kto je spokojný so svojim stavom a má predovšetkým hodne groší. Jestli je slovenský ľud spokojný so svojim stavom, so svojou politickou svobodou, nuž nech ide zabaviť sa, nech „vyletí pokochať sa“ do Budapešti. Nám len to je prepodivné, že páni liberáli takú radosť prejavujú nad zábavkou Slovákov na výstave. Prečo neradujú sa liberáli vtedy, keď Slováci poučujú sa idú na ľudové shromaždenia do Prievidze, do Chynorán, do Piešťan do Varína a inakam?

Pán „Opravdový“ veľmi na dušu kládol Slovákom, aby nechodili vraj na shromaždenia ľudovej strany, lebo vraj tam iba čas daromne zmrhajú a prácu si zameškajú, škodu vraj utrpia. Nuž čudno to veľmi, že „opravdový“ kresťan zase „nahodou pomýlil sa“, ako pri na nebe vstúpení Krista. „Nahodou pomýlil sa“, keď nevie, že kresťania v nedeľu nepracujú a tak nemôžu „škodu utrieť“, keď v nedeľu na ľudové shromaždenia idú. Asnáď i na slúžby Božie škoda je chodiť v nedeľu, aby sa práca nezanedbala? Alebo či pán „Opravdový“ nevie, že ľudová strana na shromaždeniach len vtedy poučuje ľud, keď inšie potrebné práce odpočívajú t. j. len v nedeľu?

Nuž ale slepému darmo vyprávaš o barvách. Pán „Opravdový“ i so svojimi liberálmi zostane pri tom, že na ľudové shromaždenia chodiť je škoda, ale na výstavu ísť pár zlatých strovíť, to nenie škoda. No nech je pri svojom. Nech zaspieva si tú starú nôtu: »Len ten nech sa na pána hrá, kto vždy, kto vždy peniaze má!«

Nás zo srdca tešilo by to, keď by ľud slovenský „vždy peniaze mal“. Ale pochybovať musíme o tom. Veď najnovšie popisy voličov zrejmo dokazujú, že Slováci veľmi upádajú na majetku a strašným spôsobom chudobnejú. Akože by to bolo ináč možno, že tisíce a tisíce slovenských voličov, ktorí i cez dvadsať rokov užívali volebné právo, teraz

od razu ztratili ho? Nuž neplatia toľko dane, koľko cez 20 rokov? Teda museli zchudobneť. Alebo platia následkom nových matrik a nových notárov, matrikárov, podmatrikárov, podnotárov ešte väčšiu daň, ako cez 20 rokov? Nuž prečože ztratili právo volebné, keď ešte väčšiu daň platia? Nech vysvetlí pán „Opravdový“ túto prepodivnú vec tým „bodrým, dobrým, statočným“ Slovákom! Alebo sú popisy spravедливо prevedené? Nuž pošlite ich na výstavu, aby celý svet videl, že Slováci bohatnú, na výstave sa „kochajú“, ale staré votum viac už nemajú.

I to je podivné, že pán „Opravdový“ v 13. č. takto písal: „Neradno, nedobre je s veľkými pánmi z jednej misy čerešne ujedat, chudobnému len kôstky zostanú a čerešne predsa on zaplatí“. S veľkými pánmi teda nedobre je „ujedať“, a predsa pán „Opravdový“ v tom istom čísle za šťastných a uveľičených považuje tých „statočných Slovákov“, ktorí s pánmi trenč. ablegátmi, ba i s pánom fôišpánom obedovali v ľudovej kuchyni. Či sú páni ablegáti a pán fôišpán nie veľkí páni? Prečo sú teda šťastní tí Slováci, ktorí s pánom fôišpánom „ujedali“, jestli „neradno a nedobre je s veľkými pánmi ujedat“?

My nevieme, že pri tom „prekvapení“ v ľudovej kuchyni, kto „ujedal“ si čerešne, a komu zostali kôstky. Avšak to dobre vieme, že „čerešne kto bude platiť“ do štátnej a do stoličnej kassy.

Po „prekvapení“ v kuchyni nevieme čo nasledovalo. Či Slováci pozreli si i snemový dom, kde mnohí páni ablegáti v laviciach nemo hlavou kývajú, alebo keď proti vláde opozícia reční, na choďbách cigarky si fajčia, a keď elektrický zvonček zacengá, cigarky odhodia, idú hlasovať a nevedia na čo? Či pozreli si tí „šťastní“ Slováci i schody snemovne magnátov, kde nezrelí papľusi vrieskali a plivali na biskupov našich, na grófov a na pobožné grófkky, keď magnáti nechceli prijať civilné manželstvo? Či pozreli si naši rodáci to miesto, kde spočívajú v pokoji naše prosby a podpisy, ktoré proti novým tým zákonom poslali sme ablegátom, a na ktoré sme ani odpovede nedostali?

My nezakazujeme navštevovať výstavu. Kto má groše nech sa ide tam „pokochať“. A preto schválne nepravdu písal o nás pán „Opravdový“, že náš Kresťan vraj „na prvom mieste“ roztruboval, „že na výstave nemajú Slováci čo hľadať, že výstavu túto sriadili len Maďari a židia“. Tieto slová si pán „Oprav-

dový vymyslel, ako vymyslené sú tie slová, kto. é vraj arciknieža Fridrich povedal o ľudovej strane.

Naši ct. čitatelia môžu svedčiť, že sme my o výstave veľmi málo písali a len to odsudzovali sme, čo maďarské i nemecké noviny peštianske odsúdily.

Jestli teda tie maďarské noviny „nevlasteneckú, ba vlastizradnú“ prácu konaly, nech pán „Opravdový“ nie nám, lež tým novinám maďarským nadáva, z ktorých sme my len veľmi málo prevzali. Nech sa presvedčí p. »Opravdový« a nech prečíta si tie zprávy maďarských novín, ktoré vzfahovali sa na drahotu vo výstave a na niektoré neslušnosti pri výstave. Jestli sú tie zprávy nie pravdivé, tomu sa len tešiť môžeme.

To tiež nezodpovedá pravde, že „vodcovia ľudovej strany“ nahovárali Slovákov, aby výrobky svoje „neposielali na výstavu. Vodcovia našej strany dobre vedia, že tie „krásne výrobky slovenského priemyslu“ ako sú napomáhané od liberálov. Kam podely sa tie „krásne výrobky“ Slovákov, keď sú nie na výstave? Prečo nerozkázali páni fõišpáni, slúžnovci a notári Slovákom, aby tie „krásne výrobky slov. priemyslu“ na výstavu poslali? Keď pán minister ide do Bardiova, vtedy páni notári a podnotári pod pokutou 5 zl. naložia občanom, aby na koňoch išli vítať p. ministra. Keď teda na parádu vedia nútiť občanov, prečo nenútili ich i na výstavu poslať tie „výrobky slov. priemyslu?“ Na čo že je minister priemyslu, na čo sú priemyselné komory, keď nepostaral sa p. minister, aby sa svet obznámil s tým „priemyslom slovenským?“ Či vodcovia ľudovej strany lepšie majú poznať „krásne výrobky priemyslu“, nežli p. minister? To je veru pekne, keď p. minister nepostaral sa o to, aby tie „krásne výrobky“ Slovákov na výstavu prišli.

Teda len ľudová strana starať sa má o „blahobyť“ slovenského ľudu? Toto vyznanie ďakujeme zo srdca pánu „Opravdovému“. Slováci! dobre zapamätajte si. „Keby liberálom išlo skutočne o dobrobyt slovenského ľudu, boli by sriadovali výbory, tieto by boly sbieraly krásne výrobky slovenského priemyslu a zaslaly ich na výstavu, a tak by bol slovenský domáci priemysel rozkvitol“. Či tak, pane „Opravdový“!

Ešte raz ďakujeme pánu „opravdovému“ liberálovi, že ráčil uznať, že keď ľudovej strany vodcovia nestarajú sa o ľud slovenský, ľud tento dobrý zostane od liberálov opustený. Teda sám liberál uznal, že ľud slovenský

potrebuje ľudovú stranu, bo ináč zostane opusteným.

Pán „Oprav.“ píše, že liberáli sú „pilní, pracovití“ občania, ktorí ako delníci vraj „ani vlastného zdravia nešajú, lež dňom a nocou pracujú.“ Nuž, že liberáli „dňom a nocou pracujú,“ to vieme z tých vlasteneckých hostiniek a tancov až do bieleho rána. Ale keď ste takí „pilní“ páni liberáli, prečo nehľadali ste „pilno“ tie „krásne výrobky slovenského priemyslu?“ Pravda, toto „pilno“ hľadať mala ľudová strana, lebo vy „dňom a nocou pracujete?“ Ano, vy liberáli môžete sa „chlubiť,“ že pilno napomáhate domáci priemysel, lebo oplecká pre matrikárov vyhotovíte ste dali (tuším Spitzovi) do Viedne; mentíky, parádne šaty, zástavy tiež chystaly sa vo Viedni; lutriu millenárnu dali ste cudzincom do ruk; murárov slovenských prepúšťali ste a najali ste lacnejších z cudzozemska: mlynárom našim pomáhate, keď parným mlynom výhody dávate; roľníkom pomáhate, keď dôvoz lacný rumunského žita dovoľujete a bankárov neprekážate, aby cenu zbožia vopred neurčili a na burzy daň nevyhodíte; remeselníkov podporujete, keď židovským kupcom dovoľujete predávať výrobky takého remesla, ktorému sa nikdy neučili. Ale ste len pilní. Až kdesi v Taliansku „pilno“ hľadali ste tie chýrne obrázky, ale tie „krásne výrobky“ Slovákov nemohli ste nájsť!

Nuž a čo nasleduje z toho, že p. fõišpán Szalavszky po slovensky pozdravil Slovákov na výstave? „Opravdový“ pán píše, že je to „niečo prirodzené.“ Nuž veď je tak. Ale prečo vytýka p. „Opravdový“ v tom istom 14. čísle, že rímsky pápež „mieša sa vraj do našich vnútorných záležitostí,“ keď nakladá, aby veriacim „v ich reči“ bolo slovo Božie kázané. Či tento predpis pápeža nenie tiež „niečo prirodzeného?“ A predseda zazlieva pápežovi p. „Opravdový“ keď pápež materinskú reč veriacich spomína Pekný to a „opravdový“ kresťan, ktorý najvyššiu osobu kresťanstva tak uctí, že nariadené pápežové za „zbytočné“ vyhlási. Nuž pravda. „opravdový Kresťan“ lepšie rozumie potrebám kresťanstva, nežli pápež. Zapamätajte si to Slováci!

I to dobre zapamätajte si, že p. fõišpán reč vašu materinskú „sladkou“ pomenoval Keby len i vtedy bola „sladká“ keď dák úradne. dopisy dostávate. Maďarskú reč jake úradnú vážiť si máte, lež dľa zákona r. 1808 č. 44. spravdливо bolo by, aby vám úradné písma a výroky aj vo vašej — dľa pána fõišpána — sladkej reči doručené boly, lebo veď cieľom týchto úradných vyrokov nie je, aby ich stránky nerozumely.

„Zákon je zákon.“ Ten musí každý statočný občan zadržat. Takto písal v č. 14. i „Opravdový“ páno. Zákon z r. 1868. znejúci o národnostach je ešte zákonom. Nikto „žiadene statočný občan“ nemôže mať teda za zle ľudovej strane, keď žiada, aby zákon ten národnostný i páni liberáli zadržali.

A teraz dost už o radosti pána „Opravdového“ nad výletom Slovákov na výstavu. Len to ešte pripomenieme, že keď liberáli žiadajú aby sme „sriadovali výbory“ pre dobrobyt slovenského ľudu, prečo „pilno“ prenasledujú liberáli tie sriadené výbory naše, tie **potravné spolky** naše, a prečo mlčia liberáli pilno a oči svoje zavierajú pred tajnými spolky židovskými, ktoré proti našim potravným spolkom pod menom „Khagal“ sa utvorily?

Maďarské noviny píšu, že i ruské noviny „Novoje Vremja“ vychvaľujú peštiansku výstavu. To je pravda. Avšak i toto píšu tie ruské noviny: „Je v Budapešti i chybná stránka života. Keď chceš vidieť žida v úplnej jeho bezočivosti a v úplnej jeho rozkošnosti, i vtedy príjdi do Budapešti. Aby pán „Opravdový“ vedel, že jako sme prišli k týmto ruským novinám, povieme mu, že sme tie slová z liberálnych novín „Pesti Napló“ prevzali. Však asnaď len tieto liberálne noviny nie sú nevlastenecké?!

x.

POLITICKÉ CHÝRY.

Výbor srbského kongressu v Karlovcách v minulý týždeň každodenne vydržoval zasadnutie, i predpoludním, i popoludní. Rokovalo sa a kráľovskom prípise, s ktorým sa kongres na jar roku 1897 svolal. Výbor uzavrel, že 14-ho augusta mimoriadne zasadnutie bude vydržovať, aby sa denný poriadok kongresu ustanovil.

V záujme katolickej tlače. Feehan arcibiskup v Chikagu poslal obežný list na kňazov svojej diecezi, v ktorom im na srdco kladie, aby veriacich svojich od čítania zlých novín zdržovali a ich povzbudzovali ku podpore katolickej tlači. Spasiteľný účinok arcibiskupského listu sa už ukazuje, na koľko časopis „Wanderer“ v jednom vrúcnom článku oslovuje amerických katolíkov, aby ohľadom na ťažké položenie cirkve v spojených Štátoch a na tie boje, ktoré ju očakávajú ku podpore a zastávaniu svojich záujmov čím skôr katolícké denniky zakladali. O bár by všade nasledovali tento príklad!

Jeden zastupiteľ vzdal sa svojho mandátu. Šilvius Rezei krajinsky vyslanec, veľkovaradin-

sky greckokatolícky kanoník, ako jedny nemecké noviny píšu, zažakoval za svoj ablegátsky mandát. Príčiny toho zreknutia sa podľa chýru sú osobné a nie politické. V jeho okrese v M.-Čéke už v auguste bude nová voľba. Rezei totiž až do konca ostal privržencom liberálnej strany a teraz za jeho služby — podľa chýru — s jedným škôldozorstvom mu chcú vyčladiť oči.

Rozpuštenie rakúskeho snemu. Z Lvova „Slovo Polskie“ časopis to poľského ústredného výboru oznamuje, že napriek dosávnym vyvráteniam v poradách ústredných výborov po východnom a západnom Haliči sa vyslovili, že *behom jasene nové voľby na krajinských ablegátov neni sú vytvorené, lež za pravdepodobnejšie pokladajú, že nové voľby budú na jar.* Doba však nových volieb ináč závisi od takých okolnosti, ktoré nestoja v moci rakúskej vlády, tak ku príkladu od výsledku vyrovnávacích pojednávaní.

Politika v hospodárskom spolku. Liberálne noviny novejšie mnoho sa zaoberajú s hospodárskym spolkom nitrianskej stolice, tvrdiac, že ten spolok politizuje a ľudovú stranu podporuje. Na prosbu liberálnych údov spolku minister orby nariadil aj vyšetrovanie proti spolku, a vtedy vyšlo na vrch, že najviac ak môže byť reč o formálnych chybách. Pravdaže liberáli s takýmto odbavením nie sú spokojní a nové obžaloby dvihajú, že spolok svoje záležitosti riadnou cestou neusporiadal. Medzi týmito obžalobami nestoji na poslednom mieste, čo sa smiešnosti týka i tá, že vo valnom shromaždení *vybrokovali židov z výboru.* Konečne snáď ten spolok má to právo výbor si utvoriť, z tých, z ktorýchžto chce. A keď liberáli sú v tak veľkom počte, že by boli mohli prekaziť rozhodnutia valného shromaždenia 1-ho mája vydržovaného, a keď im tak na srdci ležia záležitosti toho hospodárskeho spolku, mali neisť do Budapešti práve vtedy keď spolok vydržoval valné shromaždenie.

Kardinál Šlauch a ľudová strana. Časopisy uverejňujú domnelé osvedčenie kardinála Šlauchu, ktoré vraj urobil o ľudovej strane, a usilujú sa to použiť proti ľudovej strane. Na základe zpravy z hodnoverného prameňa môžeme tvrdiť, že zpomedi politikeroz ľudovej strany ani jeden teraz nebo! na poklonu u kardinála a tak ani reči nemôže byť o tom, že by niektorý z ľudovej strany bol pýtal peniaze od kardinála, alebo že by mu tento bol to odoprel. Medzi dôvernými priateľmi kardinál síce shovarál sa o politických stránkach, ale nie v tom smysle, ani v tom slohu, ako to liberálne noviny vytrubovaly. Ináč samo sebou sa rozumie, že jeden katolícky arcipastier nemôže zaprieť zásady svojej cirkve.

Vyzdvihnutie jednej kráľovskej tabuly. Pod týmto nápisom liberálny časopis „Pešti Naplo“ píše následovne: Z Veľkého Varadínu náš dopisovateľ telegrafuje nám, že v tamejších pravotárskych kru-

hoch rozchýrilo sa, že minister pravosúdia kráľovskú tabulu vo Veľkom Varadine chce vyzdvihnúť a jej okres chce ku debrecínskej tabuli pripojiť. Ten chýr tam veľké zarazenie spôsobil. Veľký-Varadin ako známo je rodiskom *Dezidera Sziládiho* a *Alexandra Erdélyho* terajšieho ministra pravosúdia. Zdá sa že liberálnu stranu vo Veľkom-Varadine postrašila tamejšia ľudová strana, že zaujíma priestor a teraz chcú kráľovskú tabulu upotrebiť za nástroj na kortešáciu oproti kandidátovi ľudovej strany, ktorého tam postaviť zamyšľajú.

Hoňa proti bar. Deziderovi Prónaymu.

Zo stránky vlády urobil sa pohyb, aby bar. Dezidera Prónayho zo svetského naddozorstva evanjelikov vytvorili, lebo na vládu to veľmi neprijemný dojem malo, čo barón vo vyšej snemovni bol urobil, keď donesli zákon o milleniume. Teraz sa dozvedáme, že sú okrem toho ešte aj iné, „závažné príčiny“ ku tomuto opravdive liberálnemu pohybu. Vo valnom shromaždení evanjelikov minulého roku sa totiž stalo, že zadunajský evanjelický superintendent Františ Ďurác prosil vládu, aby evanjelikom povýšila pomoc a k tomu cieľu navrhol, aby sa deputácia vyslala. Barón Prónay jakožto predseda valného shromaždenia bol proti tomu návrhu a všemožne sa usiloval prekaziť ten návrh. Ačkoľvek sa mu to nepodarilo, lebo vyslanstvo pod vedením Kolomana Radó predsa sa dostavilo na poklonu u ministerpredsedu v tej záležitosti, ktorý všemožne slúbil, ale povedomé chovanie sa všeobecného dozorca ten najhorší dojem zapríčinilo v k. uhoch evanjelického duchovenstva, ktoré od počiatku liberálnej doby je oduševneným privržencom štátu, ktorý všeliakú samostatnosť chce pohltiť. To je jedna príčina. Druhá je ale tá, že Tisovci chcú svoju moc povýšiť, na koľko za nástupcu baróna Prónayho silno spomínajú korunného strážcu baróna Adalberta Radvanskyho, zaťa to Kolomana Tisy. Druhým kandidátom je barón Gejza Podmanický. Ináč baróna Prónayho skutočne len vo valnom shromaždení v jaseni môžu vytvoríť.

Chytaj, čítaj!

Všeobecne známo je, v akom smutnom stave sa naši milí Slováci nachádzajú. Srdce zabolí citlivého človeka, keď si na tú ohromnú chudobu, velikánsky v obciach neporiadok, surový s hora či v občianskych veciach, či v náboženstve nátlak pomyslí, čo si naši rodáci skrz nepozor, nešanosu, nevším, neučenie a nevzdelávanie sa, duševnú zaostalosť a z toho pochádzajúcu pred každým „pánom“ bojzlivosť na seba pritiahli.

Príčinou hroznej biedy, mizerie a vôbec hmotného úpadku je buď nerozumné hospodárenie, buď — najviac — hriješne sa do pa-

zúrov nesvedomcov a úžerníkov odovzdávanie. Veľký v obciach a stoliciach — zvlášť v Trenčiansku neriad, násilie a neľudské s ľudom zachádzanie je následkom toho, že Slováci svojich prirodzených a konštitucionálnych práv neznejú, na obecných, stoličných a hlavne krajinských voľbách sebe záležať nedajú, s hlasmi svojimi nehodníkov, nepriazníkov počtia, za judášsky groš liberalismu sa predajú. Do očí bijúca nevedomosť, ostýchavosť a bázeň pred každúčkým kabátošom vyviera z toho, že rodáci naši neradi sa cvičia, dobrých kresťanských novin nečítajú, užitočných, poučlivých kníh do rúk nelapajú, nevzdelaní, nevycibrení, sprostí, strachom a ľakom podšiti zostanú.

Milí roľníci slovenskí, ktorí ešte s dačím vládnete! Chcete na psí tridsiatok vyjsť, žobráckej palice sa chytiť? alebo v imaní sa zotaviť a čestne napredovať? Jestli vás ešte viaže aká-taká láska k hrude zemskej, jestli chcete choseň brať z roličiek vašich, vezmite do rúk výbornú knížečku: „Náš ľud, jeho biedy a jako mu treba žiť,“ v ktorej Anton Bielek, výtečný znalec horných žalostných pomerov a vrúcny milovník utrápenej Slovače úprimné rady dáva tým, ktorým ešte poradiť možno. Vezmite knížku tú, študujte usilovne a naučte sa ju, ako len katekismus. Nikdá neobanujete. Cena brošúrky 20 halierov, teda len jedon pohár piva.

Cení občani slovenskí! Žiadate i na ďalej ten neporiadok, násilie, osočovanie, neznesiteľné farchy, utláčanie svedomia v obciach a stoliciach zachovať, alebo vysoké poplatky, zbytočné prílepky, cit duše urážajúce predpisy vašim záujmom zodpovedajúcim, zákonitým spôsobom premeniť? Jestli poslednú túžbu v srdci nosíte, zaopatrite si Bielkov sošit, vštepte si obsah jeho do hlavy, ako ten otčenáš a podľa neho pokračujte. 10 turákov dáte zaň, teda len jednu decku borovičky.

Drahí bratia a sestry kresťanské! Želáte si i budúce vo vašich právach, k životu potrebných veciach byť nepoučenými, nevzdelanými, hlúpymi? Chcete sa i na ďalej ako tá osika i pred tou najnižšou vrchnosťou triasť a ľakať? Alebo žiadate sa už raz z toho smutného duše stavu skrz čítanie spoľahlivých novin a dobrých kníh pozdvihnúť a smelými, zmužilými, neohrozenými občanmi zostať? Ak ostatnej ste mienky, kúpte si Bielkov spis, vbite si ho tak do pamäti, žeby ste riadky jeho nikdy nezabudli. 5 groší obetujete naň, teda len tri decky toho besného, toho sámu, tej čečiny.

Z úprimného srdca čo najvrelej vám odpo-

rúcam znamenité dielco. Zaoberaj'e sa s ním horlive. Uvidíte a zkusíte, veľkú budete mať z neho radosť a úžitok.

Andrzej Májor,
od žida hrdúsený kaplán.

Upozornenie.

Upozorňujeme a prosíme ctených čitateľov „Kreštana,“ aby nesadli na lep bezočivým jednateľom a nedali si natisnúť taký kalendár, ktorý nenie ducha kresťanského.

Na prosbu mnohých sme sa odhodlali, že vydáme

Veľký „Kreštanský kalendár ľudovej strany,“

už vyšol z tlače, a je v hocktorej chvíli k dostaniu pod týmto nápisom:

**Františ Bleszkány, Budapešť, VIII.
Mária-Tereziatér. 9.**

S úctou

Vydavateľstvo.

Sláva Rajecčanom!

O rajecčanoch a o ostatných obciach okolo Rajca stranivá ľudovej strany to isté dá sa povedať, čo Kristus povedal o svojej cirkve, že jú ani pekelné brány nepremôžu. Ani ľudovú stranu v Rajeckej doline všetky pekelné a liberálne moci prevládať nemôžu, ani peniazmi, ani pálenkou, ani sľubami, ani násilnosťami, ale ani žiadnymi liberálnymi figlami. Prvá voľba stoličných výborníkov v Rajci bola minulý rok 7. novembra, kedy ľudová strana ohromnou väčšiou zvíťazila; voľba táto znivočená bola. Druhá voľba bola 27. februára, ľudová strana zas ohromnou väčšinou zvíťazila. Aj túto voľbu znivočili. Tretia voľba bola 14. júla. Liberáli vidiac, že ani najmenej nadeje není na víťazstvo, jako nám píšu, s hanbou utiahli sa, a tak ľudová strana zas zvíťazila. A tak Sláva Rajecčanom a ostatným občanom okolo Rajca! Sláva jej vodcom, p. Nemčekovi, p. Tvrdému a p. Nedbálekovi. O takýchto statočných mužoch aj o tisíc rokov s obdivovaním rozprávať budú, oslavovať ich budú jakožto takých, ktorí neohrozene bojovali proti otroctvu, za opravdivú slobodu.

Nech vás Boh všetkých živí. Daj Bože takýchto privrzcov ľudovej strane po celej krajine!
—a.

Upozornenie.

Gróf Ferdinand Zicky tak veľkú váhu kladie na slovenské kraje, že nakoľko len možno bude, všemožne sa usilovať bude, aby na shromaždeniach ľudovej strany on sam predsedoval. Aj vo Varíne nie gróf Gejza Apponyi jako pisano bolo, ale gróf Ferdinand Zicky bude rečniť. Podobne rečniť bude aj 2-ho augusta v Trstenej. A 26-ho júla v Povážskom Novom-Meste. Turčania! húfom sa shromaždíte do Varína, ukážte že aj vy ku nám patríte. Gróf Ferdinand Zicky ešte 16-ho júla dorazí do Gbelán ku gr. Jurajovi Majláth, kam rovno z Karlsbadu pospiechá.

Krátka odpoveď.

na článok besednice „I radostné i žalostné.“

Pane Učiteľu! Vďaka Vám za článok „I radostné i žalostné“ a za horlivnosť v povzbudzovaní lenivých, v oduševnení nedbalých, lenže nenie tomu tak, jakoby v Orave ohľadom rozširovania a rozmáhania sa ľudovej strany nebolo pohybu. Čítavate-li „Kreštana?“ alebo čítajte „Alkotmány,“ poprechoďte sa v prázdninách po Orave — a zvelebovať budete jej účinkovanie na rozšírení ľudovej strany. Ja klobuk dvihám, keď z hranice len Oruvu zazrem. A čo mám povedať o duchovných otcoch?, nie len všetci sú za ľudovú stranu, ale i na tom sú, aby sa i jejích veriaci pod zástavu ľudovej strany postavili. Že je tomu tak, presvedčíme sa 2-ho augusta v Trstenej na veľkom shromaždení ľudovej strany. Príďte. — Do videnia.

Čiv — čiv.

Majiteľov tureckých žrebou (lósov) vo vlastnom ich záujme upozorňujeme, aby si svoje žreby za uhorské cenné papiery zamenili, alebo na predaj pánu LUDVIKOVÍ STEINER poverencovi parížského „Credít Lionais“ v Budapešti, VII. okres, Dobutcza číslo 106. III. poschodie, 28 dvere poslali.

Shromaždenie v Povážskom Novom-Meste.

Sotva sme sa dočítali v našom milom „Kresťanovi,“ že aj v našom Novom-Meste ľudová strana shromaždenie vydržiavať bude, všeobecné plesanie a radosť opanovala srdcia naše. Buď Bohu chvála. Teda aj my budeme mať príležitosť slyšať slová staručkého vodcu Ferdinanda Zichyho, ktorý navzdor vysokého veku cestuje po krajine, aby driemajúcich zobúdzať, pod nepoškvrnenú zástavu každého statočného občana bez rozdielu viery a národnosti pod zástavu ľudovej strany shromaždil a takto celý národ ku boju za pravdu a slobodu oproti liberálnym tatárom pripravil.

Na koľko zo všeobecného zaujmania zatvárať môžeme, shromaždenie naše bude jedno z tých najväčších: to tým viacej bo my evanjelici spojeni s našimi bratmi katolíkami v úplnom počte sa dostavíme, abysme pred celým svetom dokázali, že aj nám sa oškliví liberalizmus a že s telom i s dušou chceme bojovať za zásady ľudovej strany, bo vidíme už teraz, že ľudová strana chce ratovať naše jak národné, tak aj náboženské práva. A ponevác rečníci celkom iní budú, jako boli v Piešťanoch, ktorí ľudovú stranu z iného stanoviska objasnia, aj tí sa súčasťníť môžu, ktorí na Piešťanské shromaždenie sa dostavili. Význam shromaždenia nie len to dokazuje, že tí najprednejší rečníci držať budú reči, ale aj nasledujúce zaujímavé:

Pozvanie!

Ponevác sa vždy lepšie presvedčujeme o tom, že ľudová strana práve tak nedovolí nadobudnutú slobodu a práva k iným náboženstvám prináležujúcich občanov hýbať, jako i záujmy katolícke, ktoré sú už pokazené, napraviť sa usiluje: už z viac strán nitrianskej a dolnej častke trenčianskej stolice; tam totižto sa ešte nikde nepripojili k nám toľkí, jako v hornej častke, i nekatolíci veľmi prajne sa vyslovili o ľudovej strane, predsa ale verejno spojili sa evanjelicki bratia naši s katolíkami, — zas, aby dobrým príkladom slúžili, poprosili šedivého vodcu ľudovej strany, aby ten prápor, ktorý on vyvinul v tejto vlasti, i medzi nimi na hor zdvihol. A z toho cieľu

v POVÁŽSKOM NOVOM-MESTE,
26-ho júla v nedelu o 2 hodinách na hlavnom
námestí veľké

politické shromaždenie

vydržiavať bude,

ktoréhožto predmety budú následovné:

1. *Zahájenie predsedy.* Drží: Gróf *Ferdinand Zichy*.
2. *O ľudovej strane.* Drží: Dr. *Julo Markovich*, lekár.
3. *Kanzel-paragraf.* Drží: *Justin Bielický*.
4. *O biede malých gazdov a ľudová strana.* Drží: *Juraj Mičura*, pravotár.
5. *Liberálna rovnoprávnosť.* Drží: *Julo Schwertner*, pravotár.
6. *Nový poriadok a ľudová strana.* Drží: Dr. *Ján Zelenýák* ablegát.
7. *Záverečná reč predsedy.*

Prosíme úctive, aby sme nielen novomestských, lež i vrbovských, bánovských a trenčianskych občanov — bez rozdielu náboženstva mohli pozdraviť vo svojom kruhu, nech vidí a slyší celý svet, že ľudová strana nenie fanatičná, nenie prepriata a proti iným vieram namerená, lež bez rozdielu zastáva všetky náboženstvá proti nevere, bezbožnosti.

V Novom-Meste, 1896. 16-ho júla.

Usporiadateľstvo.

Spolu vyzývame, aby sa na shromaždenie všetké obce okolo Nového Mesta dostavily, aspoň skrze 5—10 obecných vyslancov, žeby vyrozprávali domácim, čo videli a slyšali na shromaždení. Jako nám píšu vo veľkom počte nasledujúce mestá a obce, súčasťnia na shromaždení: Nové-Mesto, Alsó-Botfalu, Čachtice, Hradek; Moravany; Modravé, Stará-Lehota; Stará-Tura; Pobedim; Podola; Piešťany; Vrbové; Krakovány; Bory; Myjava; Brezová; Vadovce; Bánovce; Zay-Ugróc, Veľké Ostratice; Ribany; Vysočany; Boboth; Dubodiel; Motešice; Slatina; Kostolná-Mitic; Dubnica Zliechó; Trenčín-Teplice; Missen; Trenčín; Istebník; Moravo-Lieskove; Bosáca; Drietoma; Kochanovce, Orechov, Skala; Suča; Illava; Kassa, Poruba; Turoluka, Hrachovište atď.

BESEDNICA

Snúbnice Krista.

Odrušalo slnce, umlknulo larmo,
Ustatý svet složil denných únav jarmo.

Každého slasť driemost', duch pokoja hostí,
Len mňa čierny obraz trápi minulosti...

Vycúli sa mesiac, bladá svetlo hádže,
Po uliciach zlostník s kopovcami skáče.

Plam blčí mu v očiach, zloreč sypú ústa:
„Kde sú devy nebies? kde dážd' manny šústa?“

Hromži tyran križa, kopovci rvú, lámu,
Milé dcéry Pána v tiši kľáčia chrámu.

V rummy praští oltár, kláštor hryzú ohne...
„Za mnou sväté mníšky!“ A každá sa pohne.

Dvanásť mladých ženie kat potupy, kliatby,
Dvanásť mladých kráča k smutnej miestu svatby.

Vôkol divá sberba nestud, necud' ciape,
Na nevinné panny chriplých posmech ziape.

„Hor sa sličné dámy, hor k čerstvému tancu!
Hybké máte nôžky, nech sa hravo pancú!“

Zavíri sa krik, hluk, triumfové tlesky,
Zvučná zhučí hudba, s rôznymi trúb vresky.

„Hip horlivý anjel! hop váblivý závoj!
Srdce sa nám pukne, zahoj nám ho, zahoj!“

Vzchytí sa smiech, ryk, huk, vlní k nebu rovno,
Z úst chóru znie pieseň: „Zdravas buď Kráľovno!“

„Hach vzdorujú nôžky? Hnev môj neukojný!
„Život, sladkosť, nádej...“ „K práci kate, pojmi!“

A zdvihne sa balta a letí a rúbe,
V červenej sa krvi pekná hlávka kúpe.

Tá v krvi sa kúpe, tie spievajú všetky:
„K tebe my voláme, my vyhnanstva dielky.“

Šker, chichot sa vzbúri, víchor tlesku, plesku,
Zvučná zjačí hudba hlučného trúb vresku.

„Nech zhnije, kto umrel! nech žije, čo chutné!
Kde kapeš psi hajdúch? vína mi do putne!“

Reve, hrmí tyran, surovostou bočí,
Jed kypí mu s tváre, hrom bije mu z očí.

„Nože drahé perly staňte si do venca!
Spôsobte nám rozkoš, zaskočte predsa!“

„K tebe my vzdycháme, osud prosit' núti,
Ukáž nám Snúbenca po tejto slz púti!“

„Zhyň poveru čvarga!“ A padni bez strachu,
Desať bielych hlávok kotúla sa v prachu.

Dvanásť ozyva na veži sa hlasne,
Posledného žitia fakla ticho zhasne...

A skryje sa mesiac, a zanikne larmo,
Zmorený ľud slavi denných námah jarmo.

Každého slasť sníkov, duch pokoja hostí,
Len mňa smutný príbeh trápi minulosti.

Stambulov.

CHÝRNÍK

Naším ct. čitateľom. S týmto výtis-
kom našich novín posielame našim ct. čitateľom
tretie číslo druhého polroka.

Sú mnohí medzi našimi čitateľmi, ktorí len
na polroka predplatili, ktorým tedy predplatok
s týmto číslom vyprší. Sú i takí, ktorí ešte ani
za prvý polrok nezaplatili, tedy sú nám dlžní.
Ba niektorí sú nám dlžní ešte i za minulý rok.

Všetkých týchto úctive prosíme, aby svoju
dlžobu vyrovnali; a ktorým predplatok vypršal,
aby čím skôr na druhý polrok predplatiť rá-
čili, aby v rozposielaní sa nestala chyba.

Predplatné podmienky na čele novín sa
nachádzajú.

Ohľadom na čas rýchlo sa blížiacích vo-
lieb, na to prosíme našich privržencov: nech
rozširujú naše noviny v kruhu čím širšom,
aby sme pod zástavu ľudovej strany čím via-
cerých mohli shromaždiť.

Redakcia.

Čas. V Budapešti 13-ho júla predpoludním bolo jasné, odpoľudnia mračné, celý deň vetrné počasie. Umernosť tepla bola 19.3 stupňov. — Po Uhorsku na východnej strane byly menšie-väčšie dážde. Najteplejšie bolo v Crkvenici 25.0 stupňov, najchladnejšie ale v Oravskom Podzámku 11.6 stupňov. — Na východnej strane Európy je daždivé počasie. Najteplejšie bolo v Kagliari 26.8 stupňov, najchladnejšie ale v Oravskom Podzámku 11.6 stupňov. — Vo Viedni 17.0, v Ríme 23.5, v Paríži 18.5, v Berlíne 16.4, v Petrohrade 18.7, v Sofii 18.2 stupňov bolo tepla. — Predpovedá sa: z väčšej stránky môže sa očakávať suchý čas, miestami, zvláštne na východe búrlivý dážď a teplota trochu klesne.

Osobné chýry. Kráľovna Alžbeta 13-ho júla pred poludním z Mníchova odcestovala do Ísla. — General Baldissera, hlavný to bývalý veliteľ talianskeho vojska v Afrike 13-ho júla prišiel do Neapolu. — Grécky korunný pár s gréckym kniežatom Nikolajom z Pyreusa cez Brindisi cestoval do Anglicka.

Kráľ na vojenských cvičbách v Haliči. Podľa oznamu z Viedne kráľ hneď po návšteve cárovej vo Viedni odcestuje na vojenské cvičby do Haliča a tam dva týždne pobude.

Grófa Stárayho zavraždili. Z Velkej-Berezne, obce to uhorozskej stolice píšu nám následovne: Vo Velkom-Michale v noci z 12-ho na 13-ho júla zavraždili grófa Štefana Stárayho, keď spal. Pravdepodobne vrah sa ešte večer skryl medzi kry v záhrade a potom sa vkradol do územnej spálne a v spánku ukradomky zastrelil grófa z pomsty. Gróf Štefan Stáray narodil sa 7-ho februára 1858 roku. Najprv dal sa na dilpamáciu. Bol podkonzulom v Sofii. Potom sa dal vyvoliť za krajinského vyslanca vo Velko-Bereznianskom okrese. Sotva polroka, že sa oženil s baronkou Helenou Horváthovou. Jeho mladá žena a matka jeho v sobránskom kúpeľi očuli tento hrozný chýr a hneď odcestovali k mŕtvému.

Paráda pre ministra. Minister vnútra Perczel navštívil r. dinku svoju teraz v Tatrách meškajúcu. Dia „Aklt.“ horlivý pán notár a podnotár zborovský zásluhy chceli si vydobiť u pána ministra a preto pod pokutou 5 zl. naložili občanom, aby 4. júla na koňoch prišli vítať ministra do Bardiova. Bojazlivší išli, smelší chlapi ale zostali doma. Takto sa chystajú liberálne parády.

Pomocník liberálov. Ako „Alkotmány“ píše, v Piešťanoch 8. júli na ľudovom shromaždení 10,000 ľudí bralo účasť. Páni liberáli, aby ľudovú schôdzku rozohnať mohli, 25 zl. dali akémusi Gregorovičovi, ktorý predtým v leopoldovskom žalári sedel a naložili mu, aby pračku začal medzi ľudovou stranou. Ale Gregorovič dobre si grgnul v krčme, zostal opilý ležať na dvore a tak liberáli darmo čakali na pračku-ruvačku.

Jeden život za jeden klobúk. 9-ho júla stalo sa zvláštne nešťastie, ako sa z Bozenu telegrafuje na vlaku, ktorý spiechal do Talianska blízko stanice Rovereto v Tyrolsku. Jednemu cestovateľovi menom Mayer vieter schytil klobúk. Ten nešťastlivec skočil za klobúkom z bežiacieho vlaku, avšak na svoju zkažu, lebo tak padol na násyp, že sa ťažko vnútri poranil a o niekoľko hodín umrel.

Povadili sa na židoch. V Miškovci — jako sa odtiaľ píše — dva mladíci povadili sa na židovskej otázke. Alfréd Singer, židovský študent pravdaže nepopustil a dohadu s juristom Truškovským pokračo-

valt podľa obyčaja toho kraja, mečom. V súboji Singer dostal na rameno dve rany, a s týmto židovskou otázkou zastavili v Miškovci.

Liberálne popisy voličov. Liberálci tak sa chcú ľahkým spôsobom oslobodiť od ľudovej strany, že tisíce neprijemných voličov vynechali. V Čongráde vraj o 500 voličov menej bude, nežli preetým. Pekný to rozkvet Uhorska.

Vzkriesený mŕtvý. V Dlhompoli, mestečku to marmarošskej stolice po tieto dni náhle onemocnela žena Štefana Ďurku a ostala bez seba. Ponevác lekári sa vyslovili, že je mŕtvá, porobili prípravy na pohrab. Žena pri nej v noci bdiaca očula akýsi šuš a pozrela do izby, kde ležala mŕtvá, ale so strachom videla, že tá mŕtvá sa dvihá a odhadzuje umrlčiu plachtu so seba. Tá bdiaca svolala susedov. Títo so strachom išli do izby a Ďurkovú vsuktku živú našli.

Žilinského kamením vyhnali. Michal Žilinský štátny tajomník a krajinský vyslanec zvolenského okresu na začiatku júla prišiel do svojho okresu počty vydať; potom cestoval i do iných obcí po okrese. 6-ho júla prišiel s drom Štefanom Hussághom predsedom to liberálnej strany v tom okrese a s Jozefom Liber školským dozorcóm do Detvy. Zastal na obecnom dome chcējúc sa vyprávať s rychtárom o zoštátnení katolíckej školy. Ľud sa medzi tým hŕnul na obecny dom až do izby, a započal sa vyhrážať. Na radu veľko-slatinského služného cez bočné izby zadnými dvermi utekal pán štátny tajomník i s páni, ktorí ho sprevádzali, a sadnúc si na voz utekali na stanicu. Keď to ľud zbadal, bežal za nimi a kamením hádzal na nich. Im sa nič nestalo, len voz porúchali. I ostatní liberáli v úteku hľadali spasu.

Zbojstvo v jednom kúpeľi. V hostinci ku „Zlatému Jeleňovi“ v Gmundene 8. júla našli mŕtvého Mareka Ostersetzera bohatého kupca z Viedne. Tento smrtný pád bol tak podozrivý, že nariadili vyšetrovanie. Na tele sedemdesiatšedem ročného starca bolo poznať nejaké znaky násilenstva. Na hlave mal gnavenie a na tvári bol poškriabaný. V jednom vaku na chrbte priviazanom našly sa jeho peniaze. Podozrenie padlo na jedného mladého hosťa, ktorý vtedy náhle z Gmundena odcestoval, prv než by sa bol chýr o smrti Ostersetzerevej rozišiel. Nezadlho vrahu chytili, volá sa Hubert Fingerhút, je dvacať jeden ročný kupecký dopisovateľ z Mníchova. Už vyznal svoj zločin reknúc, že ho bieda donútila k vražde.

Strelba na ľudí. Rumunské noviny „Tribuna“, č. 137. od očitého svedka prinášajú chýr o krvavej udalosti, ktorá sa udala v rumunskej obci Mehadike (krašov-serénskej stolici). V piatok 26. júna štyria obyvatelia boli zastrelení od žandárov v prítomnosti služného Belu Delvanza; dvaja ranení zomreli v noci a ranených je 21, medzi nimi aj ženské. Ľud prosil vraj služného, aby im dal nového rychtára, čo služný nechcel urobiť a išiel do dvora obecného notára. Ľud oprel sa na bránu, tá popustila a ľud zase len prosil. Služný rozkázal ľud rozohnať; žandári strelili, ale nestalo sa nič. Ľud stál a žiadal iného rychtára. Žandári strelili znovu, a 4 silní chlapi padli. Ľud utekal a žandári vyšli na ulicu a strielali do utekajúcich. Jedna žena išla z mlýna, druhá s pola niesla trávu, obe poranili. Súseďa notárova na dvore sa dívala na tú hrôzu; aj tú guľa trafila. Prví, čo padli, boli trafení od predku, ostatní od chrbta alebo od boku. Celá obec bola zbúrená. Ulice preplnené kalužiami krve a ta padaly slzy vdov a sirôt. Otcovia, matky, siroty

hor. o nariekali nad mrtvami. A v notárovej kancelarii pri pive a víne sedeli slúžny a ostatní kompani a smiali sa. Takto píšu „N. Noviny“ č. 149.

Otvorenie Zeleznej brány. Na slávnosť, keď Zeleznú bránu otvoria, už veľké prípravy robia. Kráľ a jeho sled pocestuje na lodi Ferencz József z Oršov po Zeleznú bránu, a odtiaľ do Grebent. Kráľ a ú loď pripravujú v starobudiuskej lodnej dielni. Okrašľujú aj inú lod menom Maroš, ktorá bude sprevádzať kráľa. Okrem týchto ešte aj iné románske a srbské lode vezmú účasť na tej prechádzke po Dunaji.

Henrich Léway a jeho manželka dali sa pokrstiť, 14-ho júla dr. Ján Zalka rábsky biskup pokrstil Henrika Léwayho a jeho ženu na ich statku v rábskej stolici. Hovorí sa, že Léway po krste zrekne sa spravy prvej uhorskej poisťovacej spoločnosti a úplne sa utiahne do súkromného života.

Frčky liberálnej vláde. Liberálne vládne noviny veľmi boly prekvapené vyznačením pápežového vyslanca Agliardiho. Aj „opravdový Kresťan“ mlčal o tomto vyznačení, bárs chválil sa, že on „každého dľa zásuh honoruje“. „Bp. Tgblat.“ pýsal, že sa p. Bánffyho ani nepýtali o vyznačení Agliardiho. Pán minister bol by vraj prišiel do rozpakov, lebo nebol by mohol povedať že »nie« a povedať »áno« bol by mu ešte ťažšie padlo. Podivné je, že i bývalý minister zahraničia Kálnoky, ktorý „neschopným“ pomenoval Bánffyho, tiež dostal vyznačenie od kráľa. I tomu sa čudujú liberáli, že sám hlavný liberál Tisza v Naďvárade o akýchsi „neschopných“ ministroch vyprával.

Zle je na Viedeň. Naši liberáli zlostne šprihajú na viedeňských antisemitov, zvláštne na dr. Luegra, ktorý moc a vládu viedeňských židov prelomil a teraz je podmešťanostom Viedne. Liberáli boja sa, že i uhorskí kresťania nasledovať budú príklad viedeňských kresťanov, preto na sneme našom pýtali sa ministra, slobodno prijsť Luegrovi do Uhorska tiež „búrniť“. Ale keď Kroawetter, volca viedeňských žido-liberálov prišiel do Pešti prednášku držať, na to sa naši liberáli nehneali, lež dobrú hostinku prichystali viedeňskému pánu liberálovi a k tomu predsa ešte aj to vyhadzujú na oči ľudovej strane, že spojuje sa s cudzozemskými reakcionármi (zpiatočníkmi). Ale preto naši liberáli »rovnou mierou« merajú vraj každému.

Jedna ulica na ukážku. V kerečskej ulici v Budapešti rad-radom takito kupci predávajú: Fried Adolf, Altmann Mórné, Chajosz Lipót, Riesz a Berkovits, Bindfeld Adolf, Reinkopf Adolf, Kanitz Adolf, Kleie a Bäumel, Lustig Sándor, Weinberg-r Ignác, Braun Fülöp, Sonnenschein Béla atď. Jeden popri druhom kupčia a po mene poznáte ich.

Cukor bude drahší. Pekne vyplňuje sa to liberálne prorocstvo, že pivo, víno a iné potravné články lacnejšie budú následkom zakročenia hornoviedieckych našich ablegátov. Zase odhlasovali zákon, dľa ktorého o 2 kraje, viac budeme platiť za každé kilo cukru. Pre cukrové fabriky je ten zákon veľmi vyhodný. Teraz fabrikanti ešte dľa starej (11 zl.) dane dali si odanif zásoby cukru a predávajú ho budú dľa novej (13 zl.) dane a takto získali na 800,000 zl. vraj čistého osuhu. Štát teraz už nie 5 millionov, lež 9 millionov zl. dávať bude na cukrové fabriky. Pekne nám „osladzujú“ život tí páni liberáli! Teraz už vieme, pre koho zakladajú tie cukrové fabriky.

Učitelia v Pešti. O schôdzke učiteľov v Pešti takto píše professor Žigmond Bodnár v „Hazánku“: „Pozdravujem vás, bratia učitelia. Viem, že dost dobre budete sa zabávať. . . . Ktorí vážnejšie berú život tí zostali doma a úzkostlivo rozmyšľajú o mravnej a intelektuálnej anarchii našej doby. Veru, celá vaša slávnosť je iba dobre usporiadaná komédia, vy tiež nie ste nič inšie, ako biedni komedianti. . . . Kto vie myslieť, vidí zkazu. . . . vaši universitní professori vstúpili do snemu, do rozličných akciových spoločností, do výborov peňažných ústavov. Neostali zabudnutí ani učitelia a professori stredných škôl, tí na mnohých miestach boli povýšení za volebných kortešov a tým dostalo sa im pobočných dôchodkov. . . . V našich ústavoch pravda stala sa lžou. . . . Možno povedať, že kandidátom samovraždy je každý žiak, lebo nemá náboženských a mravných zásad. Vy nemôžete mu ich dať, lebo nemáte ich ani sami, vy ste biednymi deťmi zkazenej spoločnosti, vy snáď ani netušíte, akej bariny ste spokojnými obyvateľmi. Blatom tej bariny chcete vymazať budovu uhorského školstva; márne vaše námahy.“ Spomenutý professor nevie údom ľudovej strany a predsa nelúbia sa mu pomery krajinské.

DOPIŠY.

Z VESELEJ-MOKEEJ, 16. júla.

Šlachetný Pane!

Váš milý kalendár som obsiahol a vám srdečne ďakujem zaň; v záujme veci ale — bárs viem, že je to proti vašej skromnosti namerené — dovoľte mi, abych ten výborný obsah toho ľudového diela aspoň v krátkosti sdellil cteným čitateľom.

Na nápisnej strane jedon herský horniak drží zástavu s nápisom: Nech žije ľudová strana!

Tlač, papier a celé sostavenie diela sú výborné. Úvodný verš s nápisom „K slovenskému ľudu“ naozaj srdco preniká; druhý článok pod nápisom „Zavítanie“ v krátkosti udá dôkladné príčiny, z ktorých ľudový kalendár je potrebný. — Článok „Čo chce ľudová strana“ v krátkych ale dôrazných fahoch nám sdeľuje mizerie nášho veku, ktorým odpomôcť jedine ľudová strana je povolaná; do toho článku veľmi príhodne je vsadený obraz Ferdinanda Zichyho.

Čiastka „Kto je dobrý katolík“ podobyzeň M. M. Esterházyho v sebe skrývajúca vám potom ukiaže a predstavi všetky ty vlastnosti, bez ktorých človek len planým katolíkom byť môže.

Krátky článok pod nápisom „Kňaz“ rázne opisuje vlastnosti opravdivého duchovného. Veršík „Viera“ ale jak je krátky a jednoduchý, tak je on milý.

„Kde je slabá ľudová strana?“ (skusenosti jedneho sedliaka) nám pripomína príčiny našej političnej zkázy.

„Opatrovanie nemocných a umierajúcich“ s obrazom svätej rodiny nejednu dobrú radu skryté opatrovníkom.

Článok „Katolícke spolky a kruhy“ sdeľuje nám príčiny a spôsob zakladania takých spolkov.

„Podpora pre ľudovú stranu“ zreteľne nám predstavuje, že pri dobrej vôli ľahko je tejto strane na pomoci byť.

Potom nasleduje článok „Poslednie pomazanie“ veľmi vážne myšlienky obsahujúci.

Veľmi utešená rozprávka nasleduje pod nápisom „Väzeň“, ktorá mi nejednu slzu vytiskla z oka, medzi osnovou jej je podobyzeň Sv. Štefana — ktorý započal toto tisícročie a podobyzeň Františka Jozefa I. — ktorý dokončil prvé tisícročie jestvovania Uhorska.

Môj dopis by bol veľmi pridlhý, kebych i ďalej tak len na krátko všetko pospomínať chcel, preto len nápisy nech tu stojí ďalších článkov: Dve rodiny mučenícke v Japone; — Zaujatie Rímu; — Ľudová strana a evanjelíci; — Vianočný stromček; — Ľudové noviny a časopisy; — Muzikant Janko; — Prekínanie; — Zaté vety; — Podobenstva; — Všeličo; — K obveseleniu (s utešeným obrazom smiešnym o jednom židovi); — Hospodarstvo; — Drobnosti (pre domáce každodenné potreby osožné rady); — Deje (minulého roku); — Soznam jarmoko.

A to všetko za malicherných 30 krajciarov nám poskytnete; nech vás pán Boh požehná a predpiatiteľ v vám aspoň desaťkrát toľko dopraje, koľko čiarek som položil v tomto mojom dopise na papier.

Naozaj s uprimným srdcom vrele odporúčam každému toto výborné dielo: keď pán Redaktor vynaložil naň toľkú prácu a hmotné utráty; my sa musíme mu zavďačiť aspoň s hustým objednávaním.

Na zdar! S Bohom

Jožko Dolniak, bývalý obrauzer.

Z TRENČIANSKA.

Velavážený pán Redaktor!

Naši páni slúžnovci teraz skoro nič inšie nerobia, len ľudia verbujú na výstavu do Pešti. Náramnú radosť mali naši páni ablegáti, keď 21. júna privítať mohli svojich krajanov na výstave. Zvláštne Jurko Kubínyi a Šandor Špeký umievali sa Trenčanom aj švarným Trenčiankam. Všetko že poukazovali svojim krajanom. Len to miesto nechceli ukázať na sneme, kde svoje múdre reči držiavajú. Ani tú ulicu neukázali, kde plávalo a revalo sa na biskupov a na grófov, keď nechceli prijať civilné manželstvo.

Ono je to čudno, že páni ablegáti nejdu do svojich okresov účty skladať a pochváliť sa, čo dobrého vykonali nám na sneme. Iní ablegáti chodia teraz po svojich okresoch a účty skladajú voličom svojim, a naši ablegáti občakávajú voličov svojich na výstavu. Nech príjdu domov páni ablegáti a nech nám povedia, že ako je to, keď pri ostatných voľbách ani slovičkom nezmienujú sa o civilnom sobáší, o beznáboženstve, a predsa na sneme proti našej vôli hlasovali a na naše podpisy a prosby ani odpovede nám nedali. Či tie podpisy a prosby naše tiež sú tam na výstave?

Páni slúžnovci teraz zase z horného Trenčianska verbujú sedliakov na výstavu. Nuž ved, keď by naši sedliaci mali hodne groší, nech by sa išlo poučiť na výstavu. Ale tak sa zdá, že ablegáti väčšiu váhu kladú na to, aby v Pešti voličov svojich dobre utratovali. Aspoň „opravdový Kresťan“ len to najviac vychvaľuje, že Trenčania naši „zasadli si za stoly a

hostili sa so svojimi ablegátmi aj s hlavným županom p. Szalavszkym, ktorí im toto prekvapenie vraj prichystali“. Teda pri stoloch »prekvapenie« prichystali našim ľuďom páni ablegáti. Hej ale ešte väčšie »prekvapenie« to bolo, keď bez toho najmenšieho opýtania voličov vašich hlasovali ste na civilné manželstvo a na svobodu beznáboženstva. Tera nám »prekvapenie« chystáte pri fľašiach a pri guľáší na výstave. Nuž poďte páni ablegáti »prekvapte« nás úbohých voličov tu doma; »prekvapte« nás nie »prípítkami«, lež volajakou mudrou rečou. Čo sa bojíte prísť účty skladať pred voličmi? Čože by ste len pri stoloch na výstave vedeli krásne rečičky a prípitky hovoriť? Poďte, opýtajte sa nás, či žiadali sme si ten civilný sobáš, tie nové drahé matriky a svobodu beznáboženstva! Veď váš »opravdový Kresťan« vždy len to opakuje, že tie nové »spasonosné« zákony žadala si krajina. Nuž a prečože chystáte teraz taký zákon, že náboženstvo pri voľbách ani spomenúť sa nesmie? Veď, keď si tie nové zákony ľud žiadal, prečo nechcete dovoliť, aby sa ľud vyhovoriť mohol pred vami a vypovedať vám, čo cíti v s dci svojím nábožnom?

Pán fíšpán Szalavszky tiež pekne privítal našich vraj »statočných« Slovákov a hovoril, že krajina »nerobí rozdiel« medzi svojimi synami. Oj vieme, že sme my len vtedy »statoční Slováci«, keď slepo hlasujeme na liberálov, ináč sme hneď »buta tótok«, hlúpi Slováci. A rozdiel tiež nerobí sa medzi synami krajiny; ani pri popisoch voličov nerobil sa rozdiel, pravda! Preto vystali z popisu tí voličia, ktorí opovážili sa nie za peniaze, nie za pijatiku, lež dľa svojho statočného presvedčenia hlasovať na ľudovú stranu.

Jak krásne slová povedal pán fíšpán na výstave, keď pri tom stolovom »prekvapení« riekol: „Já, váš hlavný išpán slovensky hovorím k vám tu v hlavnom meste krajiny a vy tiež vo vašej sladkej materinskej reči hovorili ste ku mne.“

Čo potom, keď len na výstave pri fľaškách »sladká« je tá naša materinská reč. Či môžeme sa v škole vzdelávať v tej »sladkej« materčine? Či nepokutovali tých našich rodákov Stražanov, ktorí dľa zákona po slovensky opovážili sa písať v Nitriansku pánu slúžnemu? Či neni porád buričom, vlastizradcom ten, kto na majálesi zaspieva si v tej »sladkej« materinčine? Ináč je to teda na tej výstave, a ináč je to v skutočnosti.

Darmo teda píše váš »opravdový Kresťan«, že ľudová strana len »ústami mláti do sveta.« Hej, vedľa to Trenčania, kto len pri pive a pri víne »mláti do sveta«, a nedajú sa omámať. Vieme, že koľko slamy vykonal nám Jurko Kubínyi do Puchova — zdarma. Aj to vieme, že Jeho Veičerstvo náš kráľ vyznačil teraz toho pápežového vyslanca Agliardiho, ktorého napadnul bol pán ministerpredseda na sneme že vraj miešal sa do záležitostí Uhorska. Slávna stolica na návrh p. fíšpána dôveru hlasovala pánu ministrovi. A hľa, teraz ten napadnutý pápežov vyslanec najvyššie vyznačenie dostal od kráľa, dostal veľký križ rádu sv. Štefana. Či teda bolo múdro zastať si vedľa pána ministra proti tomu Agliardimu?

Páni liberáli, chceli ste brániť napadnutú vraj vlast proti Agliardimu, a teraz zostali ste smiešnymi! Vystavte tú »dôverku« vašu na výstave a spravte si pri nej zase volajaké »prekvapenie.«

Prekvapený pajtáš.

LIPTOVSKÝ SV. MIKULÁS, 6. júla.

Veľactená Redakcia!

Akýsi „Priateľ Iudu“ uznáva v 14. čísle „opravdového“ Kresťana, že zvláštneho nemá čo písať, ale preto dovoľuje si špríhať na nášho obľúbeného Kresťana. No musí to byť taký „opravdový“ priateľ Iudu, akým „opravdovým“ kresťanom je ten nový časopis, ktorý naši páni notári a krčmári zdarma rozhadzujú medzi náš dobrý ľud slovenský.

Pán „Priateľ Iudu“ píše v liberálnom hneve svojom, že náš Kresťan len ohlupujúce a poburujúce články prináša. Chutno musíme sa smiať na tieto liberálne táraniny. Veď práve ten „opravdový“ Kresťan ohlupoval náš ľud, keď pod premenenie Krista hlúpo napísal, že to vraj na nebe vstúpenie Pána. Teraz zase v tom istom čísle, kde náš „Priateľ“ skoro vraj „zúfať“ chce, do sveta pustil pán „opravdový“ kresťan takú kačicu, ktorá vykrmená je liberálnym klamstvom. O arcikniežatu Fridrichovi písal totižto, že pán arciknieža pred mošonskými kňazmi, vyslanými vraj od ľudovej strany, odsúdil vraj ľudovú stranu a že riekol: „Ja som vojak, tedy nepolitizujem. Keďby som ale politizoval, tak by bola mojou politikou politika kráľová, ktorá je vyjadrená v účinkovaní vlády“. Pán „opravdový Kresťan“ potom doložil takto: Túto odpoveď kniežata nech si dobre zapamätajú naši bratia Slováci.

No dobre sme si zapamätali túto odpoveď a hľa, teraz vysvitlo, že táto odpoveď Fridricha arcikniežata od prvej littery až do poslednej je „opravdová“ luhánina. Viedeňské noviny „Fremdenblatt“ priniesli totižto list od hlavného dvorského, od grófa Osvalda Wolkensteina, v ktorom toto stojí: „Dľa pravdy vyslovujem, že kňazstvo mošonskej stolice u cis. a kráľ. arcikniežata ani nebolo na návšteve a takto teda, jako oslovenie, tak i odpoveď odpadne. S úctou v Prešporke 1. júla 1896.“

Teda dobre zapamätajte si bratia Slováci, aké ošklivé vymysleniny a luhániny púšťajú do sveta páni liberáli vo svojich novinách i v tom „opravdovom Kresťanovi“. Ale preto vraj len pán „opravdový“ rozširuje „svetlo, lásku a bratstvo.“ Nad tými slovami nášho „Priateľa Iudu“ rozmyšľať budeme, že vraj: „Veď je to stará pravda, že pán sedliaka len do tých čias zná, kým ho môže využitkovať, potom ho odkopne.“

Priateľ pravdy.

OD PÚCHOVA.

Veľactená Redakcia!

Tuším bude vojna, keď tak verbujú na vše strany. Verbujú, verbujú ale nie na vojnu, lež na výstavu do Pešti. Sedliakov vpracú do vagonov a hajdy s nimi do Pešti. Počujeme, že od Trnavy aj od Trenčína sobrali pár sto sedliakov a páni ablegáti trachtovali ich potom na výstave. Nuž, veď to pekne, keď si niekto dovolí môže takú zábavku; ale žeby naši sedliaci toľko mali groši, čo by im i na výstavu vystávalo, to pochybujeme.

Nevieme, či páni ablegáti poukazovali našim Slovákom tie ulice, kde našich biskupov a grófov kadejakí uličníci oplúvali a okrikali. Naši sedliaci mohli na výstavu vziať tie popisy voličov, aby vzdelaná Európa videla, jaká rovnoprávnosť panuje v Uhorsku. Sú okresy, v ktorých predtým bolo 2000 voličov a teraz ich je popisano asi 700. Toto je ten rozkvet Uhorska a pokrok krajiny.

Ako počujeme, páni ablegáti zase nám idú osladit' náš biedny život. Ten „opravdový Kresťan“ písal pred pár týždňmi, že páni ablegáti vykonajú nám, že bude lacnejšia soľ, pivo, pálené. A teraz práve naopak. Odhlasovali nám na sneme, že zase cu k o r b u d e d r a h š í o 2 kr. na každom kyle. Je to teda pekný prorok ten „opravdový“ Kresťan. Nášmu Kresťanovi nadáva do besných psov a predsa vzal na seba rúcho i podobu nášho Kresťana.

Páni notári a krčmári zdarma rozdávať nám nie pivo, lež toho „opravdového“ Kresťana. Čudno je to, že práve židi sú najhorlivejší rozširovatelia toho „opravdového“ filozofa, ktorý ani na nebe vstúpenie Krista nepoznal a teraz sa vyhooáral, že sa mu faktor v tlačiarňi pomýlil. Len to nám je divno, že až po mesiaci uznal, že sa pomýlil. Keby ho náš Kresťan nebol vyštuchal von z diery, bol by mlčal a čušal ako syseľ.

Veľmi pokrútili sme si hlavou, keď počuli sme, že i jeden pán kaplán do kompánie vstúpil s „opravdovým Tatárom.“ Veď čítali sme v 12. čísle toho „opravdového“ liberála, že odkazuje pánu Jozefovi Tvrďmu v T., že vraj p. Tvrď v T. má pravdu, že náš Kresťan tratí koncepty. Dobre by bolo, keď by sa p. Jozef Tvrď kaplán v Turzovke osvedčil, či v skutku písal dačo o našom Kresťanovi pánu opravdovému liberálovi!

Považan.

Z POD RPÍŠLOPA.

Veľavážený pán Redaktor!

Ku polnoci Príslopa v Orave rozprestiera sa nemalá obec Hruštin. Obyvatelia usilovne obrábajú tú neplodnú, macošskú zem a čo im ešte chybuje to furmančením, stínaním hôr a inými zárobkami vyplnia Najnovšie hífne sa stahuje mládež do Judapešte na robotu donesúc odtiaľ so zárobkom i peštianske mravy. — Ale to je nie moja úloha teraz život týchto občanov opísať len na isté mimoriadne, neslýchané udalosti, ktoré sa v obci tejto nedávno prihodily, chcem pozornosť cf. obecenstva vyzvať.

Občania pred dvoma rokmi vyvolili si za rychtára istého Mateja Hojo dost dobrého gazdu, ktorý bol už rychtároval. Pri tejto voľbe vraj takú kortesáciu sprovádzali, že by sa jej nebol haňbil ani hoc-ktorý liberálny ablegát Nie div, veď novopečený rychtár bol tiež liberál. Naňho mnoho ponosu bolo slyšať. Zlé jazyky všeliake reči o ňom vpravievaly, no uškodiť mu nemohly, bo mal mocný múr okolo seba, ten ho bránil. — Ale kto že môže za to, že nič niet skrytého na zemi čo by na javo nevyšlo?! — O tom rozmyšľa teraz M. Hojo v kubinskom árrešte.

A čo že previnil ten vzorný rychtár? Nie toho tak moc iba, že vari 30 a či 50 abo hádam i viacej vekslov, zmieniek pofalšoval. To je nič zvláštneho nie v našom čase. On sa len učil od druhých. Nakúpil zmieniek, popodpisoval, koho chcel, seba ale jako prvého žiranta a tak si peniaze zdvihnuť, súhrom učini to vraj 18 až do 20 tisíc tých falošne nabratých peňazí, kdežto jeho majetok sotvi prevyšuje 5000 zl. To sú zásluhy jeho a preto sedí v chládku.

Postojme tu trochu a rozmyšľajme nad tým: Slováci si spievajú; „U pánov len faleš, u sedliaka pravda“. Že sa sedliaci prirodzeným výjavom srdca, piesňou ponosujú na pánov nad tým sa nemáme čo diviť. Mnoho podstúpili a trpia i teraz sedliaci od tých »pánov«. Lenže Bohu žiaľ tá druhá čiastka pie-

sne, „u sedliaka pravda“, už tiež utracuje platnosť, vždy menej zodpovedá skutočnosti. I sedliaci sa kazia, i sedliaci utracujú pravdu a stavajú sa falošníkmi, podvodníkmi čo je tým horšie lebo vlatným bratom, vlastnej krve jamu kopú.

— To je zlé, to nemôže mať dobré výsledky! V terajšom tuhom boji za pravdu a spravodlivosť nemali by sme sa o koho opierať, nemali by sme u koho pomoc hľadať ako u vás statoční sedliaci. U pánov veru často len faleš a my sme toho presvedčenia boli, že pod tou hrubou halienu statočné, cirkvi a národu oddané srdce bije. Preto sa utvorila ľudová a nie pánska strana Keď ale také výjavy badáme ako vyšš spomenutý prípad hruštinského rychtára, musí naša dôvera, naše dobré presvedčenie sa sklátiť, oslabnúť. A to je veľké nešťastie nie pre nás ale pre teba ľudu slovenský. Z vrchu vás tisnú, tlačia, cicajú nesvedomitým spôsobom, len tak stoneš; a čo bude potom, keď ty sám seba budeš utláčať, zožierať, čo bude potom keď sedliak sedliaka bude zdierať, falošne, podvodne do priepasti zkazy uvrhovať? Čo bude potom? . . . . . Chráňte sa slovenski sedliaci tejto chýľavej nemoce, tej nemoce ktorá už ra korení nášho národa sa rozmáha a ho zožiera. Buďte statoční, majte svedomie útle, srdce stvorené ku pomoci biedam bratov našich. Všetci máte jedného spoločného nepriateľa preto všetci sa dajte doň a nerúvajte sa jeden-druhého.

Ale predsa čo sú príčiny tých neradostných zjavov medzi sedliakmi? Príčiny, pre ktoré medzi sedliakmi pravda, statočnosť, mravy hynú sú: krčmy a pálenka! To sú vaša zka! Kým slovenski sedliaci v krčme budú šťastie hľadať, kým im krčma príjemnejšia bude nežli chrám boží, kým v krčme budú kňazov a ich kázne a skutky posudzovať, kým v krčme budú n. dele a sviatky svätých, kým krčmár bude dôverníkom obce, kým krčmár vám rady bude dávať, kým krčmári budú vám peniaze požičiavať slovom, kým vy v krčme z flašky budete si rozumu nabývať, kým sa vy celkom neoslobodíte od vplyvu krčiem, krčmárov a pálenky, do tých čias budú sa obnovovať medzi vami také prípady ako hruštinsky, ba horšie bude! Potom sebe pripisujte keď ekzekútor príde a udrú na bubon pred vašim domom Pálenka a krčmy ešte poteraz nikomu nespomohly ku dobrému, len ku biede. Krčmy a pálenka ešte nič dobrého na svete nevykonaly ani nevykonajú. Zapamätajte si to!!

Ešte jedno. Ten istý Hojo okrem falošných mal i spravodlivé vexle na ktoré sa mu mnohí veľmi ľahkou myslou popodpisovali, ktorí teraz sklonenou hlavou, dlhým nosom stupajú, keď vidia jako im majetky sekvestrujú. — To je tiež jedna s tých zlých običajov sedliaka, že sa tak ľahko na vexel podpíše, akoby to len hráčka bola. Vexla je pre sedliaka nebezpečnejšia jako ostrý nôž v ruke dieťaťa. Chceš kamarátovi, t ojmu bližnému spomôcť? Dobre robíš, ale nezabudni, že bližšia ti je žena, bližšie sú ti deti tvoje a najbližší si si sám! Cudzému pomáhať a svojích do biedy uvrhnúť to ani P. Boh nežiada. Odučte sa dlhy robiť a to len tak vospust sveta. Kto má chuti ten si vždy toľko zarobi, koľko mu je potrebné. Šparkasy sú nie preto, aby ste dlhy robili ale aby ste si spomohli, jestli vás kde omína.

Toto ale nie len prečítajte a hádam i schváľte, ale to i nasledujte, to i čiňte. Bez práce nebudú koláče. — Teda von z krčiem, preč s pálenkou, vekslov sa netýkajte! Ale robme už raz!

Či snáď víťazstvo chceme bez boja?

Či zač prv než by sme siali?

Či chceme pokoj bez nepokoja?

Či bez zásluhy pochvaly?

Robiť musíme jestli sa chceme niečoho dožiť; siaľ musíme aby sme zač mohli. Kto teraz nerobi ten nikdy práci nenavykne!

Kto hnil po dnes, aj dneska hnije.

Hniť bude až mu k smrti odbije,

Aj na veky len bude hniť!

Jablonovsky.

MORAVSKÝ-LIESKOV, 6. júla.

Vážení pán redaktor!

Akýsi „Kopaničiar“ na miesto motyky pero chytil do ruky, a na miesto kopanice na papieri „opravdového Krestana“ šťuchá a papre. To vieme, že na našich kopaničiach biedna úroda bude, jak ešte dlho potrvajú tie dažde a plúšte, ktoré sa nám za krky ustavične lejú. No leje sa na nás i z pera „opravdového“ Kopaničiara, ktorý miesto múdrych slov samú vodu rozlieva po papieri a špince na nášho „Krestana“ a do besných mu nadáva. Zaiste pokúsil toho Kopaničiara besný pes volakde na kopanici, keď mu z úst len samé peny tečú.

Pán pohryznutý Kopaničiar za veľmi šťastlivých vyhlasuje tých výletníkov, ktorí z Budapešti z výstavy sa navrátili a chváli ich, že sa nedali za nosom vodiť od nášho Krestana. Ach pane Kopaničiar, odhodzte pero a cnycte sa radšej motyky! Kedyže vodil náš »Krestan« ľudí za nos? Či náš »Krestan« nehľáše, aby sme rozmýšľali nad slovami nášho dobrého kráľa a aby sme slepo nehlasovali na hocktorého leberálneho šiflikára? Náš »Krestan« udržať chce spravodlivosť pri popisoch voličov, skutočnú slobodu pri voľbách, mravnosť ľudu a náboženstvo krajiny. Toto sú tie besné veci, toto je ten »hnusný programm«, ktorý sa liberálom nelúbi. Vám lúbia sa len nitrianske a stupavské znamenitosti a lúbia sa vám prípitky na výstave, ale slobodné voľby sa vám nepáčia, preto byly voľby v hornom Trenčiansku zničené a teraz v Rajci po tretí raz unúvate voličov na voľbu.

Vy len o štóle a farároch vypisujete v „opravdovom“ vašom Krestanovi, preto ho najradšie len židia po krčmách čítajú. O tom nepíšete, že notárom plat povyšuje sa, že stoličným úradníkom duplovaný plat ste odhlasovali na júni, aby mali za čo do Pešti „vyletieť“ a tak „povinnosť svoju vlasteneckú“ vyplniť nie pri „vodostreku“, ale pri pivostreku. Ani o tom neviete pane Kopaničiar, že ablegáti plat si povýšili, ani o tom, že bývalí ministri 8000 zl. pensie užívajú, ani o tom, že niektorí naši páni banderisti na stoličné útraty „vyleteli“ do Pešti „vlasteneckú povinnosť“ odbaviť. Toto sú všetko besné veci pravda, preto kto je „opravdový“ krestan takéto veci ani spomínať nemôže.

No my „opravdovi“ kopaničiari sa len tomu tešíme, že pán fčišpán uznal, že naša slovenská reč je nám „sladká.“ Len to je škoda, že to len na výstave pri guláši a pri pivostreku bolo povedané. V škole, v úradoch, v stolici je to ináč!

Pravdostrek.

HOSPODÁRSTVO.

Nie mnoho, ale dobrý dobytok chovajme.

Mnohí malí hospodári majú tú veľkú chybu, že sa usilujú mnoho statku chovať, bez toho, že by na jeho jakosť i tej najmenšej starosti mali. Potom to i vidno na nich nijako, nemôžu k niečomu prísť. Ani z dobytku nemajú žiadneho úžitku, ani trusu nemajú dosť, aby mohli svoje pozemky dostatočne hnojiť navzdor tomu, že pomerne majú mnoho dobytku. Smýšľajú taktó, že mnoho statku predsa je viac hodno než málo. A veru tu málo dobrého je viac, než mnoho zlého. Sú i takí gazdovia, ktorí štyri, osem ba i desať kusov veľkeho dobytku chovajú, kdežto potravu ani pre polovic toľko statku dostatočnej nemajú. Keď by tedy polovic toľko chovali, o mnoho viac by to stálo, lebo je to nad všetku pochybnosť, že dve dobre chované kravy alebo jedna dobre chovaná pára volov o mnoho väčší úžitok prináša, než tri kusy stredného dobytku, alebo štyri kusy zle chovaných kráv. Okrem toho o dve kravy je menej starosti, než o štyri, pre ne len pol toľko budovy je potrebné, než pre štyri iné kusy, nemoc alebo nákaza je zriedkavejšia pri málo ale dobre držanom dobytku, než pri mnohom ale zle chovanom a slabom. Konečne hnoj od dobrého dobytku je o mnoho lepší, než pri chudom a pri om ho niet ani menej.

A čomu je vystavený taký nemúdry gazda ešte i vtedy, keď suchota nastane a menej krmy sa mu urodí? Či neupadá do tej najväčšej potreby a to náhle? A čím si môže v takom páde odpomôcť? Peňazi nemá na krmu, chudšie ale už nemôže chovať dobytok. Niet iného spôsobu, od poly darmo musí predať veľkú čiastku z dobytku, snáď i polovicu. Pravím od poly darmo, lebo ktože by mu dal za chudý a na plemeno snáď i nesúci dobytok dobrú cenu vtedy, keď následkom nedostatku potravu sto i tisíc kusov mu takýchto núkajú na každom jarmoku.

Ešte majú malí gazdovia aj inú zlú obyčaj, že tctižto junce alebo žrebce pred časom zapriahajú. Na koľkých miestach je obyčaj junce a žrebce už vtedy zapriahať, keď sú dva ročné alebo najneskorej v treťom roku a s nimi každú ťažkú prácu, ešte i oračku vykonať. Pravdaže nemúdry gazda sa nazdáva, že takto lacnejšie dostane pracovitú silu a že dobre sporí. Práve sa vec oprotivne má. A síce nemôže poriadne orať, len črtí zem, z čeho potom úroda škodu utrpí; pri tom, miesto dobrého silného, časom

drahocenného statku vychová mršiny, ktoré sú zakrpatené, do práce nesúce, na odpredaj mnoho nehodné, a nedávajú toľko úžitku, koľko stojí ich chudá chova.

Premnohí malí gazdovia majú tú zásadu, že tak vychová lacno — podľa neho — výhodne dobytok, keď žrebcovi, alebo telatu ani v prvom roku nedá záživnej potravu. Preto len zelenou krmou, alebo sečkou zo slamy a sena miešanou napcháva ten útlý dobytok, následkom čeho ten sa ťažko vyvinuje, nízkym veľko-bruchatým a drzozrsnatým ostane.

A veru pri takejto chôve ešte i polovicu tej chudej krmy darobno vyhadzuje

Z toho, čo sme posiaľ povedali, môžeme si niekoľko pravidiel urobiť, ktoré opatrný gazda nevyhnutne musí do povahy brať pri dôchove mladého dobytku, ba i pri staršom statku. Tieto pravidlá sú nasledovné:

Nechovaj mnoho statku, ale radnej menej dobrého druhu a krm ho dobre; v prvom roku nevyhnutne (v druhom a treťom roku už práve nie) dávaj mu dobrú záživnú krmu, zvláštne oves alebo ovsenú múku dávaj mladému dobytku a pred časom na žiadan pád nezapriahaj júnce, nech sa vyvinie úplne.

Záživná potrava dvojnásobne, ba i trojnásobne sa prinavrátí, než chatrná, a zdravý, dobre vyvinutý dobytok silných kostí trikrát toľko vládze než chudý, o mnoho dlhší čas ho možno užívať a za lepšiu cenu predať, než ten, ktorý za mladí umorili a ktorý ani na vykrmenie není súci, lebo nemá ani kosti, ani vzrostu, ani zdravého žalúdka k tomu.

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame naspák a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

Úctive prosíme našich ct. predplatiteľov, aby či sl obaľky pod ktorou im noviny chodia, na krajec nám naznačili ráčili, lebo takto ľahšie si do knihy zapísať môžeme.

Bielohorskej. Teší nás, že tak krásne píšete, len tak i na ďalej; a častejšie ráčte nás navštíviť vašimi prácami.

Nové-Mesto: Odkaz L. Dr. krajčír. My sme vám poslali s doberkou kalendáre ešte včera, a až dneska sme obsiahli od vás peniaze; vyplaťte ich len, peniaze vám nazpáť pošleme čím skorej.

Chinorany. J. Ch. Na vašej karetky ste nenapísal meno lósu, a predsa požiadal ste nás, aby sme sa obzreli, či vám váš lós nevyšiel; i jakože sa potom to dozvedieť máme? Není na tom dosť, že ste číslo lósu napísal; musíte i meno lósu napísať; veď to len viete, že lóse majú i svoje meno. — Potom Vám vďačne poslužíme.

Skalica. K. J. Nedostali sme ho; snáď upadol do neprávyh rúk.

Ó - Palánka. V. T. Koncom tohoto roku vám predplatok vyprší.

Sere d. F. N. Koniec vášho dopisu z vážnych príčin nemôžeme uverejniť.

Výb. rny dopis príbehu, ktorý sa so Žilinským stal v Detve, príde v budúcom čísle našich novin.

Knižná polica.

Jindrich Ján Pestalozzi, k oslave 150 narodenin jeho. Dľa viacerých napísal: *Juraj Babka.* K dostaniu u pôvodcu v Nem.-Lupči. Cena s poštou 7 krajciarov.

„Národný Hlásnik.“ Číslo 6. Redaktor *Ambro Pietor, Tur. Sv. Martin.*

„Obzor.“ Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník VIII., číslo 6. *Karol Salva, Ružomberok.*

S dobrým svedomím čo najvrejšie odpovúčame slovenskému ľudu knižočku, ktorá vyšla pod týmto nápisom: *„Náš ľud,“* jeho biedy a ako mu treba žiť. Úprimné rady tým, ktorým ešte poradiť možno, lebo „komu neni rady, tomu neni pomoci.“ Napísal *A. Bielek.* K dostaniu: *V Turčianskom Sv. Martine.* — *Jeden výťah stojí len 10 krajciarov.*

Splácováce

zástavné (nemovité) pôžičky

na majetky, domy, pozemky, dielne,
na kratší alebo dlhší čas, skrze ústav nevypovedateľne, pod najvýhodnejšími podmienkami, taktiež

poverenia na tržnici

(prípadne i bez okrytia hotovosti)
ďalej kúpu, predaj, čaru, prenájem, jako tiež osobný úver odporúča: *vydavateľstvo*

„AGRARIA,“

(Hlavné zastupiteľstvo hollandskej úverkovej banky)
BUDAPEŠŤ, Kerepeši-út číslo 73.

Papier makulatúrovy

je k dostaniu u nás; metrický cent
stojí 6 zl. 50 kr.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.45—6.80 zl. Raž 6.00—6.15 zl. Jačmeň na krm 0.00—0.00 zl. do pálenie 0.00—0.00 zl. na várku 0.00—0.00. Oves: 6.10—6.45. Kukurica 3.95—4.05. Proso: 5.25—5.50. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.
2. Olejové zrná. Lanové semeno 08.75—09.50. Koprné semeno: 08.55—09.00.
3. Strova: Veľká biela fyzula 7.00—7.50 tmavá 8.00—8.50 okruhlá: 7.00—7.50, tarkavá 6.00—6.50. Šošovica 9.00—12. Hrach 8.50—(9.5). Čistý 00.00—12.50 zl.
4. Kupecké zelinové plody: Mak 15—16. Burgyňa 1.60—1.70. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželec 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.
5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.00—2.60. Slama. Na postielanie: 1.40—1.60. Žup 2.20—2.40.
6. Siatie: Červená datelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní adník 6.00—6.50 zl.
7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: 649 hospodárskych volov, 272 dojných kráv. Následovné boly ceny. Výborná pára volov do jarma do 360—365 zl. Dojné kravy: za jeden kus 55—130 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 1718 kusov oviec. Ceny: 11—14.00 zl. za páru, a 18—20 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogram 16—18. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnené.
8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 zl. Vosk 164—165. Vajcá 52—65. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Sianina 46.00—50., udená 51—00.00 zl.
9. Remeň funtový od 152—185 kl. tercy 135—156.
10. Kraviny vrázkované 170—180.
11. Tefaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.
12. Tefaciny najl. viksovky 420—440, stredné 350—365 fažené a vrázkované 330—340, blysk. remeň najlepši 150—155 prsné listy 160—65.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE
LEN VYDAVATEĽSTVO

„KREŠTANA“

PRIJIMA.

— BUDAPEST, —

Prater-ulica číslo 44.

Za oznamy sa musí hneď platiť.

Lurdská voda

zo zázračného prameňa, v pôvodných litrových sklenicách je k dostaniu — **Jedine** —

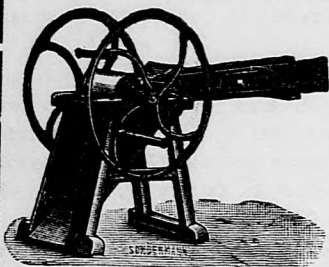
u Gustáva Stampfl,

v Budapešti VIII. Gólya-ulica č. 28.

Cena bezpoplatku spolu so zaobalením 2 zl. 10 kr. ďalej ručníky **Sv. Veroniky** s hodnovernými listinami, kus za **1 zl.**

MICHAL TRESKOŇ

V NAGY-BITTSE, (TRENCSÉN MEGYE)

fabrika na hospodárske mašiny, odporúča p. hospodárom žentúre, sečkovice, mlátačky, rajtáre, triery, rozsevačky, šrotovníky, struhadlá, mašiny na kapustu, mašiny na moržovania kukurice, pluh a brány, amer. hrable mašiny na lámanie stromovej kôry, mačkadlá na slad a borievky, cirkulárne pily, mangle na prádlo, decimálne váhy.

Obrazkové cenníky pošlem na žiadosť franko.

TLAČIAREŇ

„SVÄTÉHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskymi písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlačí týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť preveleb. kňazstva a obecných predstavenstiev na **úradné výtisky,**

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávaná na sklade sú a hneď sa môžu poslať: **Testimonium Confirmationis** 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — **Smrtný oznam:** 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianskych spolkov a knížočky splácováce.

Kus týchto 12 stranových knížočiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné Odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.